

Ano ang Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)?

Ang Coronavirus Disease 2019, na karaniwang kilala bilang COVID-19 o COVID, ay isang respiratoryong impeksyon na dulot ng coronavirus Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 (SARS-CoV-2). Ang SARS-CoV-2 at COVID-19 ay unang natukoy sa Wuhan Province sa China noong Disyembre ng 2019. Mula noon, mabilis na kumalat ang virus sa buong mundo, at nagdulot ng pandemya at daan-daang milyong pagkakasakit.

Ang mga coronavirus ay isang malaking pamilya ng mga virus na maaaring makahawa at magdulot ng sakit sa mga tao at mga hayop. Sa kasalukuyan ay may pitong kilalang klase ng mga coronavirus na nakakahawa sa mga tao. Apat sa mga ito ay karaniwan at nagdulot ng banayad na respiratoryong impeksyon tulad ng karaniwang sipon. Ang natitirang tatlong klase, na kasama ang SARS-CoV-2, ay nagdulot ng mas malalang respiratoryong impeksyon.

Sino ang nagkakaroon ng COVID-19?

Lubos na nakakahawa ang virus at sinumang nalantad dito ay maaaring magkaroon ng COVID-19 na impeksyon. Ang mga mas matatanda at mga taong may ilang sumasailalim na mga medikal na kondisyon, tulad ng sakit sa puso o baga o diyabetis, ay nasa mas mataas na peligro para sa malalang COVID-19 na pagkakasakit.

Paano kumakalat ang COVID-19?

Kumakalat ang COVID-19 kapag ang may impeksyong tao ay humihinga palabas ng mga droplet o mga maliit na particle na naglalaman ng virus. Maaaring mangyari ito habang humihinga, nagsasalita, kumakanta, o nag-eehersisyo. Ang mga droplet na ito at mga particle ay maaaring mahinga papasok ng ibang tao, o maaari itong dumapo sa kanilang mga mata, ilong, o bibig. Minsan, ang may impeksyong tao ay maaaring makakontamina ng mga ibabaw ng bagay na kanilang hinipo at ang iba ay maiimpeksyon sa paghipo ng kanilang mga mata, ilong, o bibig ng mga kontaminadong kamay. Ang mga taong mas malapit sa anim na talampakan mula sa may impeksyong tao ay malamang na mahahawa.

Ano ang mga sintomas ng COVID-19 na impeksyon?

Ang pagkakasakit mula sa COVID-19 na impeksyon ay maaaring magmula sa walang mga sintomas o napakabanayad na mga sintomas hanggang sa malalang sakit na maaaring magresulta sa pagkakaospital, intensive care o pagkamatay. Kasama sa mga mas karaniwang sintomas ang:

- Lagnat o pangangatog
- Ubo
- Pangangapos ng hininga
- Pagkapagod
- Masakit na kalamnan o katawan
- Pananakit ng Ulo
- Bagong pagkawala ng panlasa o pang-amoy
- Pamamaga ng lalamunan
- Pagkabara ng Ilong o tumutulong sipon
- Naduruwal o pagsusuka
- Pagtatae

Bagaman maaaring magkaroon ng mga sintomas ang sinuman, ang mga mas matatanda at mga taong may ilang sumasailalim na mga medikal na kondisyon (hal. sakit sa puso, sakit sa baga, diyabetis, at huminang immune system) ay may mas mataas na peligro na magkaroon ng malalang COVID-19 na pagkakasakit. Kasama sa mga sintomas ng malalang sakit ang:

- Hirap huminga
- Hindi nawawalang pananakit o presyon sa dibdib
- Biglaang pagkalito
- Hindi kayang magising o manatiling gising
- Namumutla, gray, asul na kulay na balat, mga labi, o mga ilalim ng kuko

Gaano kabilis pagkatapos ng pagkalantad lumilitaw ang mga sintomas?

Posibleng lumitaw ang mga sintomas 2-14 na araw pagkatapos malantad sa virus.

Paano nada-diagnose ang mga impeksyon sa COVID-19?

Dalawang klase ng mga viral na test ang ginagamit para ma-diagnose ang kasalukuyang impeksyon sa COVID-19. Isang molecular test (tinatawag ding RT-PCR) ang ginagamit para matukoy ang genetic material na bumubuo sa virus. Ginagamit ang antigen test para makahanap ng mga partikular na protina na nahahanap sa ibabaw ng virus. Ang parehong klase ng test ay nakakatukoy kung mayroon kang aktibong COVID-19 na impeksyon. Ang molecular at antigen na mga test ay karaniwang ginagawa sa pamamagitan ng pagkuha ng mga sampol mula sa ilong gamit ang mga mahahabang swab. Maaaring pagpasyahan ng iyong tagapagkaloob ng pangangalagang pangkalusugan kung magsasagawa ng mga test para sa virus batay sa mga senyales at sintomas mo, kung nagkaroon ka man ng malapit na pakikisalamuha sa may impeksyong tao, kung mayroon kang kondisyon na naglalagay sa iyo sa mas mataas na peligro para sa malalang pagkakasakit, o kung sasailalim ka sa medikal na procedure. Ang mga test ay maaaring gawin sa laboratoryo, sa lugar ng pag-test, o sa sarili mong bahay.

Ano ang paggamot para sa COVID-19?

Inaprubahan ng U.S. Food and Drug Administration (FDA) ang isang gamot (Remdesivir) para sa paggamot ng mga pasyente na may COVID-19. Nagpalabas din ang FDA ng pahintulot sa emerhensyang paggamit para sa ibang mga gamot para sa ilang nasa hustong gulang at mga bata. Kasama ng mga gamot na ito ang mga monoclonal antibody at mga antiviral. Ang mga taong may positibong COVID-19 test at nasa mas mataas na peligro para sa malalang pagkakasakit ay dapat makipag-ugnay kaagad sa kanilang tagapagkaloob ng pangangalagang pangkalusugan para makita kung nararapat sila sa paggamot. Ang paggamot ay dapat simulan sa loob ng unang ilang araw ng pagkakasakit para maging mabisa.

Paano maiiwasan ang COVID-19 na impeksyon?

May ilang mga estratehiya na dapat sundan para mapabagal ang pagkalat ng COVID-19.

- Magpabakuna at [manatiling updated](#) sa mga bakuna mo para sa pinakamahasag na proteksyon. Naaangkop ito sa lahat ng nararapat na magpabakuna at ma-boost, kabilang ang mga taong may mahinang immune system.

Fact Sheet tungkol sa Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)

- Ang mga taong mayroong kondisyon o naggagamot na nakakahina sa kanilang immune system ay maaaring **hindi** ganap na protektado kahit na updated sila sa kanilang mga bakuna. Dapat nilang kausapin ang kanilang tagapagkaloob ng pangangalagang pangkalusugan tungkol sa mga hakbang na gagawin para protektahan ang kanilang mga sarili.
- Maaaring may mga gamot na magagamit ng mga taong nasa mas mataas na peligro para sa malalang pagkakasakit bago o pagkatapos nilang malantad sa COVID-19.
- Magsuot ng mask kung mayroon kang COVID-19 at kailangang nasa paligid ng ibang tao o kung may inaalaan kang taong may COVID-19. Magsuot ng mask sa loob ng mga gusali sa publiko kung ang [COVID-19 Community Level](#) ay mataas, anuman ang katayuan ng pagbabakuna mo. Ang mga taong nasa mas mataas na peligro para sa malalang pagkakasakit at mga taong nakatira kasama ng o nakikihalubilo sa isang taong nasa mas mataas na peligro ay dapat makipag-usap sa kanilang tagapagkaloob ng pangangalagang pangkalusugan tungkol sa pagsuot ng mask kung ang [COVID-19 Community Level](#) ay nasa katamtaman.
 - Ang ilang tao ay hindi kailanman dapat magsuot ng mask. Kasama rito ang mga batang wala pang 2 taong gulang; ang sinumang bata kapag ang bata ay natutulog; ang mga taong nahihirapang huminga, may kapansanan, o hindi matanggal ang mask nang walang tulong; mga taong may kapansanan na hindi makakapagsuot ng mask, o hindi ligtas na makakapagsuot ng mask, para sa mga dahilan na kaugnay ng kapansanan.
- Manatiling 6 na talampakan ang layo mula sa ibang tao kapag nasa loob ng mga gusali sa publiko kung hindi ka [updated](#) sa mga bakuna mo, lalo na kung ikaw ay nasa mas mataas na peligro para sa malalang pagkakasakit. Sa bahay mo, manatiling 6 na talampakan ang layo mula sa mga taong may COVID-19, kung posible.
- Iwasan ang mga panloob na lugar na mahina ang daloy ng hangin (bentilasyon) at matataong lugar. Lalong mahalaga ito para sa mga taong nasa mas mataas na peligro para sa malalang pagkakasakit.
- Magpa-test kung mayroon kang mga sintomas ng COVID-19 o nalantad sa taong may COVID-19.
- Iwasang hawakan ang iyong mga mata, ilong, o bibig gamit ang hindi nahugasang kamay.
- Laging maghugas ng mga kamay mo gamit ang sabon at tubig nang hindi bababa sa 20 segundo. Kung walang tubig, gumamit ng alcohol-based na hand sanitizer na naglalaman ng kahit 60% na alcohol.
- Manatili sa bahay kung may sakit ka o nagpositibo sa COVID-19.
- Iwasan ang kontak sa mga taong may sakit.
- Linisin ang mga ibabaw na madalas nahihipo gamit ang mga panlinis sa bahay, tulad ng sabon o detergent.

Paano ko malalaman ang higit pa tungkol sa COVID-19?

- Kung may mga alalahanin ka tungkol sa COVID-19, makipag-ugnay sa iyong tagapagkaloob ng pangangalagang pangkalusugan.
- Tumawag sa iyong lokal na kagawaran ng kalusugan. Ang direktoryo ng mga lokal na kagawaran ng kalusugan ay matatagpuan sa <https://www.vdh.virginia.gov/local-health-districts/>.
- Pumunta sa Centers for Disease Control and Prevention (CDC) website sa <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/index.html>.

Fact Sheet tungkol sa Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)

March 2022